

prof. MUDr. Jozefa Maršala, DrSc.

Narodil sa 2. februára 1929 v obci Bystrička pri Martine. Po absolvovaní základnej školy maturoval na Gymnázium v Martine. V roku 1948 bol prijatý na Lekársku fakultu Karlovej Univerzity v Prahe, kde absolvoval štúdium medicíny. Po promócií v roku 1953 začal pôsobiť ako odborný asistent na jej Anatomickom ústave, kde sa pod vedením Profesora Borovanského orientoval na otázky porovnávacej a experimentálnej neuroanatómie. V roku 1960 sa stal autorom prvého stereotaxického atlasu mozgu laboratórnych zvierat, ktorý bol preložený do viacerých svetových jazykov a vydaný samostatne v opakovaných reedíciách. Svetové prvenstvo a kvalita tohto diela zabezpečili jeho mimoriadne vysokú citovanosť. Zvlášť z tohto obdobia je cenné vypracovanie operačných postupov spolu s prof. MUDr. Z. Kuncom, DrSc., bývalým prednostom Neurochirurgickej kliniky Ústrednej vojenskej nemocnice v Prahe, ktoré sa uplatňujú pri chirurgickej liečbe neuralgie trojklaného nervu.

Z Prahy bol v roku 1961 vyslaný na Lekársku fakultu UPJŠ v Košiciach, kde viedol až do roku 1986 Ústav histológie a embryológie. Súbežne s pedagogickou prácou pokračoval v intenzívnej vedeckej činnosti. Od roku 1969 bol poverený provizórnym, a v roku 1976 riadnym vedením Ústavu experimentálnej biológie SAV v Košiciach, ktorý viedol ako riaditeľ až do roku 1999. Pod jeho vedením sa pracovisko postupne zameriavalo na témy súvisiace s nervovým systémom, a v roku 1976 bolo premenované na Neurobiologický ústav (NbÚ SAV). V Košiciach inicioval spoluprácu ústavného tímu s širšou skupinou odborníkov z UPJŠ a jej klinických pracovísk. Do centra záujmu sa postupne dostali vzťahy medzi cievnyim zásobením a centrálnym nervovým systémom. K tejto téme publikoval so svojimi spolupracovníkmi celý rad publikácií v prestížnych časopisoch, z ktorých najdôležitejšie sú venované možnostiam protekcie nervového tkaniva počas ischémie a reperfúzie. Od roku 1996 riešil projekty zamerané na objasnenie úlohy oxidu dusnatého v mieche v norme a počas patologických procesov. Popri intenzívnej experimentálnej práci prof. Maršala publikoval rozsiahle diela monografického charakteru.

Medzi najvýznamnejšie patria monografia Tkanivá a orgány človeka, a kniha Systematická a funkčná neuroanatómia, za ktorú prof. Maršala získal v roku 1988 národnú cenu SR.

Profesor Maršala bol jedným z pilierov neurovied na Slovensku. Z jeho iniciatívy bola v roku 2005 založená Slovenská spoločnosť pre neurovedy (SSN), združujúca výskumníkov a klinických pracovníkov v oblasti neurovied na Slovensku. Profesor Maršala bol zvolený za prvého predsedu spoločnosti.

Profesor Maršala vynikal ako organizátor výskumu, ktorý originálnou a jemu príznačnou vedeckou invenciou dokázal výsledky svojho bádateľského tímu uplatniť v klinickej praxi. Príkladom je metodika epidurálneho chladenia miechy, ktorá vznikla v spolupráci s klinickými pracoviskami v Košiciach. Na základe experimentov sa podarilo dokázať vysokú účinnosť ochladzovania miechy ako protektívneho opatrenia počas operácií veľkých ciev. Tento pôvodný postup sa využíva od roku 1993 na popredných svetových pracoviskách cievnej chirurgie v Spojených štátoch a v Japonsku, ktoré opísali súbory stoviek pacientov, ktorí boli týmto postupom ochránení pred možnosťou ochrnutia ako neurologickej komplikácie pri operáciách aorty.

Bibliografické údaje Prof. Maršalu:

Je autorom viac ako 230 pôvodných vedeckých publikácií v domácich a zahraničných časopisoch, napísal 7 kníh a monografií, jeho práce boli citované viac ako 1300 krát. Ako školiteľ dovedol k úspešnej obhajobe 21 kandidátov vied a podieľal sa na príprave 3 doktorských dizertácií. Prednášal na popredných svetových univerzitách, zastával významné funkcie v odborných spoločnostiach, komisiách a vedeckých kolégiách. Boli mu udelené viaceré významné ocenenia: v roku 1979 – Zlatá plaketa SAV J. Jessenia za zásluhy o rozvoj lekárskeho výskumu, v roku 1988 už spomínaná Národná cena Slovenskej republiky, a v roku 1999 Zlatá medaila SAV.

Profesor Maršala bol členom redakčných rád odborných časopisov ako Journal of Brain Research, Functional and Developmental Morphology, Prague Medical Report; bol členom Národného výboru IBRO, členom Grantovej komisie SAV, predsedom Vedeckej rady NbÚ SAV, členom Vedeckých rád UPJŠ a LF UPJŠ, JLF UK, bol predsedom Komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru Všeobecná biológia (spoločná komisia SAV a vysokých škôl), členom viacerých komisií pre obhajoby doktorských dizertačných prác, členom Rady Predsedníctva SAV pre vedeckú výchovu, členom Snemu SAV a predsedom Slovenskej spoločnosti pre neurovedy.